

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

همگام با حدیث شریف

نظام حکومت در اسلام

(ترجمه)

بنی اسرائیل توسط پیامبران شان رهبری می‌شدند. امام بخاری در صحیح خود روایت نموده که:

«أَبَا حَازِمٍ قَالَ: "قَاعَدْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ خَمْسَ سِنِينَ فَسَمِعْتُهُ يُحَدِّثُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: كَانَتْ بَنُو إِسْرَائِيلَ تَسُوسُهُمُ الْأَنْبِيَاءُ كُلَّمَا هَلَكَ نَبِيٌّ خَلَفَهُ نَبِيٌّ وَإِنَّهُ لَا نَبِيَّ بَعْدِي وَسَيَكُونُ خُلَفَاءُ فَيَكْتُرُونَ، فَأَلَوْا: فَمَا تَأْمُرُنَا قَالَ: فُوا بِبَيْعَةِ الْأَوَّلِ فَأَلَّوْا لِعَطْوِهِمْ حَقَّهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ سَأَلَهُمْ عَمَّا اسْتَرَعَاهُمْ»

ترجمه: از ابو حازم روایت است که گفت: من با ابوهریره به مدت پنج سال هم‌نشینی کردم و از وی شنیدم که از پیامبر صلی الله علیه وسلم روایت می‌کرد که فرموده است: بنی اسرائیل را پیامبران شان رهبری می‌کرد و هرگاه پیامبری فوت می‌نمود، پس از وی پیامبری دیگر می‌آمد، پس از من پیامبری نیست، ولی خلفاء اند که بسیار می‌شوند، گفتند: برای ما چی دستور می‌دهی، فرمود: بر بیعت خلیفه اول وفا کنید و حق خلفاء را اداء نمایید و الله (سبحانه و تعالی) در مورد حال رعایای شان از آنان خواهد پرسید.

این حدیث شریف مؤید این است که الله سبحانه و تعالی، به نیازهای مردم و به مصالح شان دانا و آگاه است، تمام اسباب سعادت و آرامش را برای آنان آماده کرده است. او سبحانه و تعالی به این حقیقت داناست که زندگی انسان بدون اجتماع ممکن نیست و اجتماعات انسانی باثبات و راست نخواهد شد مگر با حاکمی که مردم را با آن نظامی که در میان شان به آن راضی اند، رهبری و رهنمائی نماید و بهترین نظامی که موجب سعادت و آرامش مردم می‌شود، نظامی است که از خالق مدبر سبحانه و تعالی سرچشمه می‌گیرد. بر این اساس، می‌بینیم که رسول الله صلی الله علیه وسلم در این حدیث اشاره می‌کند که انسان به نظام الهی نیاز دارد و در بنی اسرائیل اجرای این نظام از طریق انبیا انجام می‌شد و پیامبران یکی پس از دیگری به رهبری و رهنمائی بنی اسرائیل می‌آمدند؛ اما اسلام، که پیامبرش آخرین انبیا بود، حاکمیت را بعد از رسول الله صلی الله علیه وسلم برای مسلمانانی قرار داد که جانشین رسول الله صلی الله علیه وسلم در اجرای شریعت الله سبحانه و تعالی شوند؛ پس خلیفه همان حاکمی است که بعد از رسول الله صلی الله علیه وسلم زمام امور مسلمانان را به عهده می‌گیرد، راه او را می‌پیماید و مسیر او را در رسیدگی به امور امت بر اساس کتاب الله و سنت رسولش تکمیل می‌کند.

الله سبحانه و تعالی می‌فرماید:

«وَأَنْ أَحْكُمَ بَيْنَهُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ وَاحْذَرْهُمْ أَنْ يَفْتِنُوكَ عَنْ بَعْضِ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ إِلَيْكَ»

ترجمه: و (به تو ای پیامبر فرمان می‌دهیم به این که) در میان آنان طبق چیزی حکم کن که الله بر تو نازل کرده است، و از امیال و آرزوهای ایشان پیروی مکن، و از آنان برحذر باش که (با کذب و حق‌پوشی و خیانت و غرض‌ورزی) تو را از برخی چیزهایی که الله بر تو نازل کرده است، به دور و منحرف نکنند (و احکامی را پایمال هوی و هوس باطل خود نسازند).

زمانی که خطاب رسول الله صلی الله علیه وسلم، خطابی به امتش می‌باشد، پس مسلمانان مکلف‌اند تا خلیفه‌ای را انتخاب نمایند که در میان شان حکم نماید، به آنچه الله سبحانه و تعالی بر رسولش نازل کرده از احکامی که امور بندگان را سامان دهد و به مصالح آنان رسیدگی نماید.

برای اثبات اهمیت و ضرورت خلافت، دلایلی از قرآن و سنت و اجماع صحابه موجود است که بر آن تأکید دارد و این که خلافت، نظام حکومتی در اسلام است؛ اما شواهد از کتاب الله سبحانه و تعالی آن‌جا که می‌فرماید:

﴿فَأَحْكُمْ بَيْنَهُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ عَمَّا جَاءَكَ مِنَ الْحَقِّ﴾ [مائده: 48]

ترجمه: پس (اگر اهل کتاب از تو داوری خواستند) میان آنان بر طبق چیزی داوری کن که الله بر تو نازل کرده است، و به خاطر پیروی از امیال و آرزوهای ایشان، از حق و حقیقتی که برای تو آمده است، روی مگردان.

دلیل از سنت: همین حدیث است که امروز از آن بحث نمودیم.

اما اجماع صحابه: مشغول شدن آنان به انتخاب جانشین برای رسول الله صلی الله علیه وسلم پس از رحلت شان، که تا هنوز دفن صورت نگرفته بود، هرچند اسلام به تسریع دفن میت توصیه کرده است. چگونه که آن میت از رسول الله صلی الله علیه وسلم باشد. پس مشغولیت‌شان به هر عملی قبل از دفن وی صلی الله علیه وسلم، نشان از اهمیت بسیار بالای آن کار است، به ویژه که هیچ یک از اصحاب بر مشغول شدن به تعیین جانشینی برای رسول الله صلی الله علیه وسلم بجای اشتغال به دفن وجود مطهرشان اعتراض ننمود؛ در حالی که چنین امری در صورتی که خلاف شرع می‌بود، قطعاً منع می‌گردید؛ پس اجماع صحابه دلیلی بر نهایت اهمیت این امر است و آن عبارت از بیعت به ولی امر مسلمانان می‌باشد تا جانشین رسول الله صلی الله علیه وسلم گردد، اگر کسی بگوید که در میان صحابه کسانی بوده‌اند که به موضوع مشغول شدن به نصب خلیفه بجای دفن رسول الله صلی الله علیه وسلم اعتراض داشتند، می‌گوییم که اعتراض‌شان به شخص خلیفه بود، نه به مقام خلافت.

بنابراین، خلافت نظام حکومتی در اسلام است که از سوی پروردگار جهانیان فرض شده است تا مسلمانان توسط بیعت، خلیفه‌ای را برای حکومت بر اساس کتاب الله و سنت رسولش تعیین کنند؛ زیرا او رهبر عمومی مسلمانان در این دنیا جهت اقامه احکام شرعی و حمل دعوت اسلام است و خلافت با این ویژگی، یک نظام حکومتی منحصر به فرد و متمایز است که با تمام نظام‌های قبلی و کنونی جهان متفاوت بوده و هیچ ارتباطی با آنان ندارد.

مترجم: احمد صادق امین